

TERENSKA NASTAVA U DUBROVNIKU

Studenti prve i druge godine diplomskoga studija hrvatskoga jezika i književnosti Filozofskoga fakulteta u Zagrebu od 18. do 22. svibnja 2025. bili su na terenskoj nastavi u Dubrovniku u okviru kolegija *Književna topografija Dubrovnika* s profesoricama Lahorkom Plejić Poje i Ivanom Brković.

Prije dolaska u Dubrovnik zaustavili su se u Stonu, gradu soli. Ston je odavna iskoristio položaj na kojemu se nalazi – kratka prevlaka koja spaja poluotok Pelješac s kopnom i zaljev idealan za vađenje soli. Zbog toga je i nekadašnjoj Dubrovačkoj Republici bio izuzetno važan – još je u prvoj polovici 14. stoljeća postao njezinim sastavnim dijelom. U doba Republike sol je bila glavni izvozni proizvod, nazivana čak *bijelim zlatom*. Ston je poznat i po svojim zidinama, koje su svojedobno predstavljale jedan od najvećih fortifikacijsko-urbanističkih pothvata, a danas su pak nakon Kineskoga zida najdulje sačuvane zidine na svijetu.

U Dubrovniku su studenti najprije obišli Knežev dvor uz stručno vodstvo više kustosice Dubrovačkih muzeja Lucije Vuković, a kako se pak nekoć pjevalo, radilo, odijevalo, kitilo i u što se vjerovalo, ispričao je u Etnografskome muzeju viši kustos Ivica Kipre. Sa znanstvenim savjetnikom Reljom Seferovićem prošetali su vrtom i prostorijama ljetnikovca Petra Sorkočevića, koji je

studentima približio političku povijest Dubrovačke Republike. Ljetnikovac je dovršen 1521, u povijesti je bio višestruko značajan kao povijesni, politički te arhitektonski arhiv, a danas je u njemu smješten Zavod za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku. Poznato je da je vlasnik ljetnikovca, Petar Junije Sorkočević, živio od 1473. do 1535. i bio članom važne dubrovačke vlastelinske obitelji. Uz Sponzu i ljetnikovac Miha Bunića u Batahovini, ljetnikovac Sorkočevića pripada najvažnijim spomenicima Dubrovnika prije 1667. godine.

Studenti su posjetili i samostan male braće, kojim ih je vodio fra Josip Sopta, gvardijan samostana, ujedno i samostanski bibliotekar. Pokazao im je vrijednu muzejsku zbirku i ljekarnu male braće, koja je jedna od najstarijih u Europi, a kako je aktivna i u današnje vrijeme, mogli bismo je smatrati najstarijom europskom ljekarnom po neprekidnosti djelovanja. Studenti su imali priliku vidjeti vrijednu građu za povijest starije hrvatske književnosti i kulture uopće, koja se čuva u samostanskoj knjižnici. Ondje se čuva jedan od dvaju sačuvanih primjeraka prvoga izdanja Marulićeve *Judite*. Posjetili su i dominikanski samostan, gdje ih je dočekaio Stjepan Krasić, teolog i povjesničar te član dominikanske redovničke zajednice u Dubrovniku. Istaknuo je da se upravo ove godine obilježava 800 godina od osnutka samostana te naglasio kako je dominikanski samostan stoljećima bio središte vjere, kulture, znanosti i umjetnosti u gradu Dubrovniku, u što su se studenti mogli uvjeriti razgledavajući jednu od prvih javnih knjižnica u Europi, smještenu u samostanu. U knjižnici se danas čuva 239 inkunabula, stotinjak srednjovjekovnih rukopisa te brojna dragocjena starija izdanja. Obilazak samostana, koji se može pohvaliti i najvišim zvonikom u Gradu, nastavljen je šetnjom kroz samostansku muzejsku zbirku, gdje su studenti razgledavali slike, liturgijske predmete, tradicionalan nakit, rukopise te knjige.

Šetajući se svakoga dana Stradunom, najduljom, najširom i najpoznatijom gradskom ulicom, studenti su se upoznali s važnim trenucima bogate dubrovačke prošlosti. Imali su priliku vidjeti spomenike poput Onofrijeve fontane, franjevačke crkve male braće, palače Sponza, crkve Sv. Vlaha, Kneževa dvora te katedrale Sv. Marije. A sa svojim profesoricama uspeli su se i na dubrovačke zidine dugačke 1940 metara, koje su bile građene tijekom nekoliko stoljeća. Taj kompleks monumentalnih fortifikacijskih spomenika, koji pruža jedinstven pogled na vizure Grada, fascinirao je sve okupljene koji su si s visina zidina mogli zorno dočarati dugu povijest Grada na graničnome prostoru između Istoka i Zapada te kulturna prožimanja i doticaje koje takav položaj implicira. Tijekom šetnje vidjeli su i tvrđave i kule koje čine obrambeni sklop zidina – Minčetu, Bokar, Sv. Ivan, Lovrjenac i Revelin.

Da Dubrovnik davne 1430. nije bio pošteđen kuge, uvjerala je studente sestra franjevka Katica Dabo u zavjetnoj crkvi Sv. Marije na Dančama. Upravo gradnja te crkvice, čija je dužnost nekoć bila skrbiti o zaraženim građanima, svjedoči o sveobuhvatnoj brizi Dubrovačke Republike za svoje građane.

Uputili su se i u palaču Sponzu, koja je jedan od najznačajnijih objekata u okviru povijesnoga upravno-sakralnoga središta Dubrovnika. Izgrađena je u 16. stoljeću, a za izgradnju su zaslužni dubrovački majstor Paskoje Miličević i braća Andrijić s Korčule. Za vrijeme Dubrovačke Republike Palača je imala brojne funkcije – bila je carinarnica, državna blagajna, banka, kovnica novca, škola i riznica. U zgradi carinarnice održavali su se i sastanci Akademije složnih i Akademije dangubijeh, a kasnije su ondje bile škole za djecu vlastele i građana, pravnička škola i tiskara. Danas je u palači smješten Državni arhiv u Dubrovniku, koji čuva povijesnu građu Dubrovačke Republike, odnosno građu nastalu pod djelovanjem notarske i kancelarijske službe od 13. stoljeća. O vrijednim dokumentima dubrovačke povijesti sadržajno je izlagao viši arhivist Zoran Perović. Među njima se ističu Bula pape Benedikta VIII, kojom se određuje teritorij Dubrovačke nadbiskupije; Povelja bana Kulina iz 1189, pisana bosančicom, kojom bosanski ban dodjeljuje Dubrovčanima slobodu trgovanja u svojoj zemlji; rukopisna korespondencija Marina Držića; Dubrovački statut iz 1272, temelj pravnoga poretka i snažan simbol dubrovačkoga kolektivnoga identiteta i državnosti i drugi.

Jelena Obradović upoznala je studente s nekadašnjim urbanim životom Grada. Provela ih je prostorijama privatne palače Ernesta Katića te ispričala priču o poznatome Bambinu koji se ondje čuva. U Znanstvenoj knjižnici voditeljica Paula Raguž održala je kratko predavanje o staroj i vrijednoj građi te su studenti imali priliku prolistati neke od najdragocjenijih primjeraka.

U nekoć rimskoj koloniji u južnoj Dalmaciji uz koju se veže legenda o osnutku Dubrovnika, u gradu zvanom Epidaur odnosno u današnjemu Cavtatu, studenti su se podsjetili da je stari Epidaur propao u 7. st. zbog slavenko-avarskih napada i prirodnih katastrofa, a prema legendi iz bizantskih književnih izvora spašeni su stanovnici osnovali Dubrovnik – zmaj se krio u ruševinama Epidaura i njegovo svladavanje omogućilo je nastanak novoga grada. Iz toga proizlaze važni elementi dubrovačke ideologije koja ističe kontinuitet koji seže u antiku, do rimskih korijena podrijetla. Cavtat i konavosko područje kupljeni su od susjednih velikaša i pripojeni Dubrovačkoj

Republici početkom 15. st. S obzirom na to da je Cavtat rodni grad najvećega hrvatskoga modernističkoga slikara Vlaha Bukovca (1855–1922), posjetili su i njegovu rodnu kuću, u kojoj je Bukovac na cijelome katu uredio atelje. Podignuta u 19. stoljeću, Bukovčeva se kuća nalazi u staroj gradskoj jezgri. Nakon Bukovčeve smrti atelje su kao izložbeni prostor uredile njegove kćeri. Stalni postav današnjega muzeja čine Bukovčeva djela koja predstavljaju sve faze slikarova opusa – parišku, zagrebačku, cavtatsku i prašku. U Cavtatu su studenti posjetili i Mauzolej obitelji Račić. Mauzolej je prvo arhitektonsko djelo slavnoga hrvatskoga kipara Ivana Meštrovića. Nalazi se na groblju Sv. Roka, najvišoj točki poluotoka Rata, iznad urbane jezgre Cavtata. Meštrović je Mauzolej sagradio za poznatu cavtatsku brodovlasničku obitelj koja 1918. umire od španjolske gripe. Obilježavaju ga različiti povijesni stilovi, izrađen je od bijeloga bračkoga kamena, osim vratnica, zvona i anđela na vrhu kupole koji su od bronce. Gradnja Mauzoleja obitelji Račić dovršena je 1922. Uz samostan Sv. Vlaha i Arheološki muzej u Pridvorju, Kuću Bukovac, Mauzolej obitelji Račić i Zbirku Baltazara Bogišića u Cavtatu, studenti su obišli i Sokol-grad u Dunavama. I o njima su obnovili svoje znanje – pripremili su izlaganja i svojim kolegama prenijeli vrijedne spoznaje.

U srijedu 21. svibnja polaznici terenske nastave podržali su u teatru Lero profesoricu Lahorku Plejić Poje na predavljanju knjige *Ignjat Đurđević: Izabrana djela*, novog izdanja biblioteke Stoljeća hrvatske književnosti. Ogranak Matice hrvatske u Dubrovniku darovao je svakom studentu višejezično izdanje *Dunda Maroja*, koje je uredio Luko Paljetak, i primjerke književno-znanstvenoga časopisa *Dubrovnik*. Prije povratka u Zagreb studenti su se pozdravili s Dubrovnikom, gradom u kojem su književnost i kultura oduvijek pulsirali.

Anamarija Mrkonjić

Autorska prava: © 2025 Autor(i). Ovaj je rad dostupan u otvorenom pristupu sukladno s licencijom Creative Commons Imenovanje 4.0. međunarodna.

Copyright © 2025 The Author(s). Open Access: This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.